

Asia: Lausuntopyyntö YVA-ohjelmasta, Valtatien 4 parantaminen välillä Hirvas-Apukka, Rovaniemi (LVV-U/32264/2026)

Lupa- ja valvontavirasto
kirjaamo@lvv.fi

Lausunto

1 Johdanto

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta (Luke) lausuntoa valtatie 4 parantamisen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (YVA-ohjelma) välillä Hirvas-Apukka, Rovaniemi. Luke kiittää lausuntomahdollisuudesta ja lausuu seuraavaa. YVA-ohjelmassa tarkastellaan kahta hanketta, valtatie 4 parantaminen välillä Hirvas-Alakorkalo sekä välillä Ounasjoki-Apukka. Yhdessä edellisten väliin jäävän Rovaniemen keskustan osuuden kanssa hankkeet muodostavat 36 kilometriä pitkän suunnittelualaueen.

2 Lausunto

Hankkeen luontovaikutukset

Valtatien 4 parantamishanke Hirvas–Apukka välillä aiheuttaa sekä rakentamisen aikaisia että pysyviä vaikutuksia luonnonympäristöön, erityisesti niillä osuuksilla, joilla tie siirtyy uuteen maastokäytävään tai joissa tehdään vesistöylytyksiä. Rakentaminen aiheuttaa kasvillisuuden menetyksiä, elinympäristöjen pirstoutumista sekä häiriötä linnustolle ja nisäkkäille. Rakentamisen aikaiset vaikutukset muodostuvat pääosin melusta, tärinästä, pölystä ja tilapäisestä liikkumishäiriöstä.

Rakentaminen johtaa kasvillisuuden poistoon, maa alueiden muokkaamiseen ja reunavaikutusten lisääntymiseen. Vaikutukset kohdistuvat erityisesti metsä- ja suoympäristöihin sekä arvokkaisiin luontotyyppeihin, kuten korpiin, lähteisiin ja tulvametsiin. Hankealueella esiintyy useita luonnonsuojelullisesti arvokkaita lajeja, kuten lapinleinikki, laaksoarho, sauikko, metsäkanalinnut sekä useat lintudirektiivin ja uhanalaisuusluokitusten lajit. Tielinjaus sivuaa myös maakunnallisesti arvokasta lintualueutta. Tarve luonnonsuojelulain poikkeamisluvista on mahdollinen erityisesti kasvilajien ja vesistöylytysten yhteydessä.

Välillä Hirvas-Alakorkalo ei ole tehty pöllöselvitystä. Alueella on kuitenkin Lapin lintutieteellisen yhdistyksen mukaan pysyvä huuhekajareviiri Anttilanvaarassa. Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan pöllöselvitys tulisi tehdä myös tälle välille. Vyöhykkeellä esiintyy myös muita pöllölajeja.

Luontohaittojen lieventämiseksi hankkeessa on esitetty mm. elinympäristöjen säilyttämiseen tähtävää linjauksen hienosäätöä, ali ja ylikulkujen toteuttamista eläinten liikkumiselle, rakentamisen ajoittamista sekä vieraslajien torjuntaa. Uusi tielinjaus lisää alueen pirstoutumista ja voi heikentää erityisesti riistaeläinten liikkumisreittejä. Hankkeeseen tulisi sisällyttää riittävä määrä riistan alikulkukäytäviä tai siltoja hirville ja poroille sekä sauikoille ja muille isoille nisäkkäille. Kulkuväylät tulisi sijoittaa tunnetuille eläinten kulkureiteille

yhteistyössä alueen riistaväen ja poromiesten kanssa. Vaikutukset ovat voimakkaimmillaan rakentamisen aikana, mutta pääosin palautuvia, mikäli työmenetelmät ja ajankohdat suunnitellaan luontokohteet huomioiden. Vapaaehtoisen ekologisen kompensaaation käyttöä tulisi harkita hankkeen yhteydessä, mikäli merkittäviä luontoarvoja uhkaa kadota rakentamisvaiheessa.

Porotalous

Valtatie 4 parantamisen suunnittelualue sijaitsee kahden paliskunnan alueella. Suunnittelualueen eteläosa Hirvaan ja Alakorkalon välillä on Palojärven paliskunnan alueella ja pohjoisosa Ounasjoen ja Apukan välillä Poikajärven paliskunnan alueella. Suunnittelualueen nykyistä käyttöä poronhoidossa kummankin paliskunnan alueella hankaloittavat asutuskeskittymät, tiestö sekä Palojärven paliskunnassa myös rautatie esteitöineen ja Pokajärven paliskunnassa lentokenttä ja Napapiirin matkailukeskus niitä ympäröivine rakenteineen ja toimintoineen.

Suunnittelualue sijaitsee Palojärven paliskunnassa osin jäkälälaidunalueella ja rautatien länsipuolella on porojen talvilaidunalue. Poikajärven paliskunnassa suunnittelualue sijoittuu paliskunnan alueen eteläosaan, jossa ei ole edellä mainittujen häiriötekijöiden vuoksi tärkeitä laidunalueita. Porojen syyskierto kulkee sekä nykyisen valtatie 4 että suunnittelualueen yli Oikaraisen alueella sijaitseville jäkälä- ja talvilaidunalueille. Porojen kevätkierto kulkee puolestaan tältä alueelta Olkkajärven länsipuolitse laajoille kesälaidunalueille Norvajärven pohjoispuolelle.

Valtatien 4 parantamisen yleissuunnitelmia laadittaessa on pidetty neuvottelut Palojärven ja Poikajärven paliskuntien kanssa. Tiesuunnitelmien laatimisen yhteydessä on myös tarkoitus pitää neuvottelut, joihin yhdistetään YVA-menettelyyn liittyvät neuvottelut paliskuntien kanssa. Tiehankkeen ei katsota sijoittuvan erityisen tärkeille laidunalueille tai aiheuttavan poronhoidossa käytettävien rakenteiden menetystä. Lisäksi todetaan, että tiehanke sijoittuu kahden eri paliskunnan alueelle ja vähentää haittojen kohdistumista vain yhteen paliskuntaan.

Tiehankkeen YVA-ohjelmassa todetaan hankkeesta aiheutuvan kielteisiä vaikutuksia poronhoitoon, mutta näiden vaikutusten ei todennäköisesti arvioida täyttävän YVA-asetusmuutoksen mukaisia merkittävien vaikutusten tunnuspiirteitä. Tämän vuoksi esitetään, että varsinaisessa YVA-selostuksessa ei tehdä poronhoidosta laajempaa vaikutusten arviointia, mutta neuvottelut paliskuntien kanssa pidetään yhdistettynä tiesuunnitelman muihin neuvotteluihin. Luke katsoo tärkeäksi, että valtatie 4 parantamisen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan ja arvioidaan kattavasti myös hankkeen vaikutukset poronhoitoon. Samalla Luke katsoo myös tarpeelliseksi, että hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa poronhoitoon kohdistuvia haitallisia vaikutuksia pyritään minimoimaan yhteistyössä paliskuntien kanssa.

3 Lausunnon tiivistelmä

Hankkeella on sekä pysyviä että tilapäisiä vaikutuksia luonnonympäristöön. Keskeiset luontovaikutukset liittyvät uusien tielinjausten rakentamiseen herkkien luontotyyppien ja lajien elinympäristöihin sekä ekologisten yhteyksien katkeamiseen. Hankkeeseen tulisi sisällyttää riittävä määrä riistan alikulkukäytäviä tai siltoja hirville ja muille isoille nisäkkäille. Vapaaehtoisen ekologisen kompensaation käyttöä tulisi harkita hankkeen yhteydessä, mikäli merkittäviä luontoarvoja uhkaa kadota rakentamisvaiheessa. YVA-ohjelman perusteella vaikutukset voidaan lieventää hyväksyttävälle tasolle, mikäli suunnitellut ekologiset ja tekniset lieventämistoimet toteutetaan täysimääräisesti ja rakentaminen ajoitetaan oikein. Oikeilla suunnitteluratkaisuilla ja lieventämistoimilla voidaan ehkäistä merkittävien haittojen syntyminen ja turvata alueen luontoarvot mahdollisimman hyvin.

Hankkeen suunnittelualue sijaitsee sekä Palojärven että Poikajärven paliskunnan alueella. Suunnittelualueen nykyistä käyttöä poronhoidossa kummankin paliskunnan alueella hankaloittavat mm. asutuskeskittymät, tiestö ja rautatie esteaitoineen sekä Rovaniemen lentokenttä ja Napapiirin matkailukeskus. Suunnittelualueella sijaitsee Palojärven paliskunnan talvilaidunalueita, ja Poikajärven paliskunnan porojen syys- ja kevätkierto kulkevat alueen läpi. YVA-ohjelmassa poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten ei arvioida täyttävän YVA-asetusmuutoksen mukaisia merkittävien vaikutusten tunnuspiirteitä. YVA-selostuksessa ei tehdä poronhoidosta laajempaa vaikutusten arviointia, mutta neuvottelut paliskuntien kanssa pidetään yhdistettynä tiesuunnitelman muihin neuvotteluihin. Luke katsoo tärkeäksi, että valtatie 4 parantamisen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan ja arvioidaan kattavasti myös hankkeen vaikutukset poronhoitoon ja samalla poronhoitoon kohdistuvia haitallisia vaikutuksia pyritään minimoimaan yhteistyössä paliskuntien kanssa.

Sirpa Piirainen

Ryhmäpäällikkö, erikoistutkija

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 24.04.2026 klo 19:20:20.

Lausunnon valmistelija(t):

Esa Huhta

Jouko Kumpula

Liitteet:

Tiedoksi: